

Koulun

liikenneturvallisuuksuunnitelma

Sisällysluettelo

Liikenneturvallisuuksuunnitelma	2
Koulun arki	3
Työskentelymalli	4
Koulumatkat ja lähiympäristö	5
Liikennekasvatus	6
Yhteistyö ja verkostot	7
Koulun toimintakulttuuri	8

Liikenneturvallisuussuunnitelma

Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan oppilaille on annettava riittävät valmiudet toimia erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä turvallisuutta edistävällä tavalla.

Koulun liikennesuunnitelma on keino tehostaa koulujen liikennekasvatusta ja parantaa liikenneturvallisuutta koulujen lähiympäristössä. Suunnitelma kattaa koulumatkat, liikennekasvatuksen, yhteistyön eri toimijoiden kanssa ja koulun turvallisuuskulttuurin. Sen tavoitteena on tuoda liikenneturvallisuusasiat pysyväksi osaksi koulun toimintaa. Kun suunnitelma kokoaa yhteen turvalliset toimintatavat ja liikennekasvatuksen, syntyy mielekäs kokonaisuus, joka on helppo sovittaa opetussuunnitelmaan.

Liikenneturva on kehittänyt kouluille työkalun avuksi liikennesuunnitelman tekoon. Työkalu sisältää jokaista aihealuetta kohden tarkistuslistan ohjeistuksista ja turvallisista toimintatavoista, joita suunnitelman olisi hyvä käsitellä. Tarkistuslistaa voi käyttää liikennesuunnitelman runkona.

Koulukohtaisille eroille on jätetty tilaa, jotta koulut voivat tehdä suunnitelmasta omannäköisensä. Liikennesuunnitelman avulla saadaan juuri omalle koululle sopiva tapa toteuttaa kokonaisvaltaista liikenneturvallisuustyötä ja liikennekasvatusta

Suunnitelmaa toteutetaan tekemällä. Opettajat, muu henkilökunta, oppilaat ja heidän vanhempansa keskustelevat yhdessä koulun liikenneturvallisuuteen vaikuttavista asioista: Miksi jokin asia tehdään näin? Täytyisikö jotain muuttaa? Ovatko nykyiset käytännöt ja ohjeistukset riittäviä? Miten asioiden tulisi olla? Vanhempien mukaan ottaminen on tärkeää, jotta kotona ja koulussa annettava liikennekasvatus tukisivat toinen toisiaan.

Liikennesääntöjen lisäksi liikennekasvatuksen tulee tarjota turvallisia toimintatapoja ja tukea turvallisuutta arvostavia asenteita, jotka parhaimmillaan säilyvät läpi elämän. Työkaluun onkin koottu toimintaohjeita sekä ideoita ja vinkkejä arjen koulutyöhön, joiden avulla liikenneasiat voidaan tuoda luontevaksi osaksi koulun arkea.

Suunnitelma takaa jatkuvuuden myös henkilöstön vaihtuessa. Kun koulun liikennekasvatukseen ja -turvallisuuteen liittyvät suunnitelmat ja aineistot ovat koottuna yhteen paikkaan, niihin on helppo tutustua. Suunnitelma toimii hyvänä pohjana uusille liikenneaiheisille ohjeistuksille, esimerkiksi koulun lähiympäristön liikennejärjestelyjen muuttuessa.

Koulun arki

Liikenne liittyy monella tavalla koulun arkeen. Koulun vastuulla on oppilaiden turvallisuus koulupäivän aikana ja koulumatkoilla. Koulun liikenneturvallisuussuunnitelman tekeminen on hyvä aloittaa kartoittamalla lähtötilanne: Miten liikenneturvallisuusasiat on koulussa huomioitu? Oheisen listan avulla kartoitus on helppo toteuttaa.

	KYLLÄ	EI
Koulussa annettava liikennekasvatus on suunnitelmallista.		
Koulun lähialueen vaaranpaikat on kartoitettu ja niitä käsitellään koulun liikennekasvatustyössä. Vaaranpaikoista on tiedotettu oppilaiden vanhemmille ja kunnan tekniselle toimelle.		
Oppilaita kannustetaan käyttämään koulumatkoilla turvallisia kulkutapoja ja -reittejä.		
Oppilaat käyttävät koulupäivän siirtymämatkoilla turvallisia kulkutapoja ja -reittejä.		
Koulu on sopinut vanhempien kanssa, miltä luokka-asteelta lähtien kouluun voi pyöräillä.		
Koulun läheisyyteen on järjestetty turvallinen paikka, jossa oppilaat voivat nousta autosta jos vanhemmat kuljettavat heidät kouluun. Paikasta tiedotetaan vanhemmille säännöllisesti.		
Koulun retkistä ja siirtymisistä päivän aikana on olemassa yhdessä sovitut ja kirjatut toimintatavat, joita noudatetaan.		
Oppilaita kannustetaan turvavälineiden käyttöön keskustelemalla heidän kanssaan niiden merkityksestä.		
Oppilaille ja heidän vanhemmilleen kerrotaan, mitä laki sanoo turvavälineiden (esimerkiksi heijastin ja pyöräilykypärä) käytöstä.		
Kouluyhteisön jäsenet liikkuvat liikennesääntöjä noudattaen ja käyttävät turvavyötä, pyöräilykypärää ja heijastinta.		
Liikenneturvallisuusasioita käsitellään yhdessä vanhempien kanssa esimerkiksi vanhempainillassa.		
Koululla on turvallisuutta painottavat kriteerit koulukuljetuksille.		
Oppilaat ja kuljettaja käyttävät turvavyötä koulukuljetusten aikana.		

Jos kaikki listan kohdat ovat kunnossa, onko liikenneasiat kirjattu jonnekin mistä ne on helppo tarkistaa ja tiedotaanko niistä säännöllisesti oppilaiden vanhemmille?

Opettajien kannattaa täyttää tarkistuslista yhdessä vaikkapa opettajainkokouksessa ja keskustella sen sisältämistä asioista. Listaa voi käyttää myös vanhempainilloissa keskustelunherättäjänä.

Työskentelymalli

Käytännössä liikenneturvallisuussuunnitelman tekeminen voi edetä näin:

- **Päätös suunnitelman tekemisestä**
- **Suunnitelmasta ja sen teosta kerrotaan koulun henkilöstölle**
- **Työryhmän valinta**
- **Työskentelyvaihe**
 - Liikenneturva tarjoaa materiaaleja ja koulutusapua
 - Vaaranpaikkakartoitukset, liikenneteeman työstäminen vanhempainilloissa
 - Ideat ja vinkit koulutyöhön
- **Suunnitelman välitarkistus**
 - Koko henkilökunta mukana
- **Suunnitelman lopullisen muodon valinta**
 - Sähköinen dokumentti, painettu aapinen, juliste tms.
 - Jatkoimenpiteet
 - Suunnitelmasta tiedottaminen oppilaille, vanhemmille, opettajille ja muulle koulun henkilökunnalle sekä tarpeen mukaan myös muille koulun arjessa läsnä oleville tahoille.

Suunnitelman eri osa-alueisiin liittyvät ohjeistukset ja toimintatavat sekä opetuksessa käytetyt materiaalit kannattaa koota yhteen paikkaan. Silloin ne ovat helposti saatavilla tarkistuksia, lisäyksiä tai päivityksiä tehtäessä.

Kun liikenneturvallisuussuunnitelma on tehty

Liikenneturvallisuussuunnitelman ei ole tarkoitus jäädä kertaluontoiseksi tempaisuksi, joka valmistuttuaan jätetään mappiin keräämään pölyä ja sitten unohdetaan. Vaikka suunnitelma on kerran tehty, liikenneturvallisuuteen on panostettava jatkuvasti. Kouluun tulee uusia oppilaita joka vuosi ja vanhatkin oppilaat kasvavat ja kohtaavat uusia liikenteeseen liittyviä haasteita. Siksi liikenneteema on otettava esille opetuksessa uudelleen ja uudelleen. Liikenneturvallisuuden on myös oltava näkyvä osa koulun toimintakulttuuria. Kun suunnitelmaa tehtäessä mietitään, miten liikenneasiat tuodaan pysyväksi osaksi koulun arkea ja kootaan toimintamallit sekä opetuksessa käytettävät materiaalit yhteen, on liikenneturvallisuustyö helppoa tulevinakin vuosina.

Turvalliset koulumatkat ja lähiympäristö

Turvalliset koulumatkat ja koulupihan turvallisuus ovat osa laadukasta oppimisympäristöä. Vaaranpaikkojen kartoituksen avulla saadaan arvokasta tietoa oppilaiden ja koulun henkilöstön jokapäiväisestä ympäristöstä. Sen tavoitteena on opettaa lapsia kiinnittämään huomiota vaaroihin ja opettaa heitä liiketietoon turvallisesti.

Kartoituksen tuloksia kannattaa käyttää koulussa annettavassa liikennekasvatuksessa. Silloin voidaan parantaa turvallisten toimintatapojen omaksumista oppilaiden omassa lähiympäristössä.

Ympäristön epäkohtiin pitää pyrkiä vaikuttamaan tekemällä asia näkyväksi ja kuuluvaksi myös muille kuntalaisille. Koulu voi kartoituksessa löytyneiden vaaranpaikkojen perusteella tehdä kunnan tekniselle toimelle tai tienpitäjälle aloitteen niiden poistamiseksi. Myös paikalliset tiedotusvälineet ovat yleensä kiinnostuneita lasten liikenneturvallisuudesta. Niiden kautta kunnan asukkaita tavoitetaan laajemminkin ja näin saadaan muutkin tienkäyttäjät kiinnostumaan asiasta.

Liikenneturvallisuussuunnitelmassa koulumatkoja ja lähiympäristöä voidaan käsitellä seuraavien tarkastuslistojen kautta:

Lähiympäristön vaaranpaikat

- Vaaranpaikkakartoitus koulumatkoista ja koulun lähiympäristöstä on tehty ja sitä käytetään koulun liikennekasvatustyössä.
- Koulun piha-alueen vaaranpaikat ja ongelmakohtat on kartoitettu.
- Vaaranpaikoista koulumatkoilla, koulun lähiympäristössä ja piha-alueilla on tiedotettu
 - koko henkilöstölle
 - koteihin
 - oppilaille
- Mahdollisten jatkotoimien osalta on oltu yhteydessä kunnan tekniseen toimeen tai Tiehallintoon.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

- Koulun oppilaita ja henkilökuntaa kannustetaan kulkemaan koulu- tai työmatkat jalan tai pyörällä jos etäisyydet ja liikenneympäristö sen mahdollistavat.
- Koulukuljetusten pelisäännöt on luotu yhteistyössä koulun, kuljetusyrityksen, kuljettajien, oppilaiden ja huoltajien kanssa.
- Kuljetuksen turvallisuus on koulumatkakuljetusten tarjouskilpailun laatuksena.
- Koulukuljetusautot on varustettu alkolukolla ja turvavöillä.
- Koululaisautonkuljettajat osallistuvat säännöllisesti koulutukseen.
- Oppilaille on annettu selkeät ohjeet linja-autossa tai taksissa matkustamiseen esim. turvavyön käytön osalta ja ohjeiden noudattamista seurataan.
- Kuljetuksen odotus on turvallista ja kuljetusta odottavilla on mahdollisuus ohjattuun toimintaan (ei pelkkää valvontaa).
- Nouto- ja jättöalueet on valittu siten, etteivät oppilaat joudu tarpeettomasti ylittämään ajorataa.
- Kuljetuksista koulun retkillä on laadittu ohjeistus, jota noudatetaan.

Liikenneturvan materiaalit

Katso myös:

- Vaaranpaikkakartoituksen teko
- Kolhuitta kouluun I
- Kolhuitta kouluun II
- Turvallisesti bussilla ja taksilla -opetusmateriaalit
 - diaesitys (pdf)
 - Opettajan tukiaineisto (pdf)

Koulukuljetuksen pelisäännöt
Koulukuljetusopas (pdf)

Liikennekasvatus

Liikennekasvatuksen tavoitteena on opettaa liikenteen sääntöjä ja turvallisia toimintatapoja sekä tukea turvallisuutta ja terveyttä arvostavien asenteiden muodostumista. Liikennekasvatuksen tehtävänä on antaa lapsille riittävät valmiudet selviytyä itsenäisesti liikenteessä. Liikennekasvatuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan ikä, liikenneympäristö, oppilaiden kokemukset, liikkumistarpeet ja yksilölliset taidot. Opetusmenetelmissä painottuvat toiminnallisuus, ongelmanratkaisu ja oma pohdinta, paikallisuus, jatkuvuus sekä yhteistyö kotien kanssa.

Perusopetuksen alussa keskeiset sisällöt liittyvät turvallisten toimintatapojen omaksumiseen oppilaiden omassa lähiympäristössä. Lähtökohtana ovat konkreettiset tilanteet ja niissä selviytyminen. Vähitellen tavoitteet ja sisällöt laajenevat toimimiseen erilaisissa liikennetilanteissa ja -olosuhteissa. Perusasteen lopussa aihekokonaisuuden sisällöissä vahvistuu yksilön toiminnan ohella myös yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen näkökulma liikenneturvallisuudesta.

Oppilaiden tulisi voida mieltää se kokonaisuus, johon yksittäiset tiedot ja toimintaohjeet liittyvät. Heidän turvallisuuteensa tienkäyttäjänä vaikuttavat erilaiset osatekijät: oppilas itse, ympäristö ja olosuhteet, ajoneuvot kuljettajineen, kevyt liikenne, säännöt ja tavat. Kun opetuksen sisällöt liitetään jokapäiväiseen liikkumisympäristöön, tulee siitä käytännönläheistä ja mielekästä. Opetuksen alussa opettajalle on hyödyksi selvittää oppilaiden ennakkotietoja ja -käsityksiä liikenteestä, jotta opetettavat asiat voidaan liittää oppilaiden jo olemassa oleviin tietoihin, kokemuksiin ja liikkumistottumuksiin.

Liikenneturvallisuussuunnitelman avulla koulun liikennekasvatuksesta saadaan mielekäs, kaikki luokka-asteet kattava kokonaisuus. Suunnitelman on hyvä sisältää seuraavat kohdat:

- Liikennekasvatus kytkeytyy paikallisiin olosuhteisiin.
- Liikennekasvatuksessa käytetään koulun ympäristöstä tehtyjä karttoituksia.
- Liikennekasvatus on osa koulutyötä ja sille on varattu oma aikaresurssinsa.
- Koululla on käytettävissä liikennekasvatusmateriaalia.
- Opettajille järjestetään säännöllisesti koulutusta liikennekasvatus-temoista.

Katso myös:

Liikenneturvan materiaalit

- Vaaranpaikkakartoituksen teko
- Kolhuitta kouluun I
- Kolhuitta kouluun II
- Jalan ja pyörällä
- Luokan pyöräretki -opas
- Ohje pyöräradan rakentamiseen
- Pyörätaohje 1
- Pyörätaohje 2
- Kysymyksiä pyöräilystä
- Kevyen liikenteen sääntöviisa
- Turvallisuustavoitelomake
- Kypäräseurantalomake
- Ideoita liikennekasvatuksen tukemiseksi
- Ideoita liikenneaiheiseen teemapäivään
- Opetushallituksen Turvanetti
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Turvallisuus syntyy yhteistyöstä

Liikennekasvatuksessa yhteistyö on voimaa. Huoltajilla on päävastuu lasten kasvatuksessa, joten heidän roolinsa kasvatusyhteistyössä on merkittävä. Vanhempien ja vanhempainyhdistysten lisäksi yhteistyötahoja ovat esimerkiksi poliisi, pelastuslaitos, Tiehallinto, kunnan omat hallintokunnat, moottoriurheiluseurat, Liikenneturva, Suomen Punainen Risti ja muut järjestöt sekä koulukuljetuksiin osallistuvat kuljettajat. Parhaimmillaan liikennekasvatuksen yhteistyöverkosto laajenee koko ympäröivään yhteisöön. Eri sidosryhmät voivat helpottaa ja syventää koulun tekemää kasvatusyhteistyötä. Sidosryhmät voivat toimia tukena erilaisten tapahtumien, tilaisuuksien ja teemapäivien järjestämisessä. Koulut voivat hyödyntää niiden asiantuntemusta myös opetuksen suunnittelussa. Sidosryhmien panos koulun toiminnassa on hyvä ottaa huomioon lukuvuosittaisia toimintasuunnitelmia laadittaessa.

Poliisin tai muiden yhteistyökumppaneiden vierailut piristävät koulutyötä, mutta eivät voi korvata lähikasvattajien antamaa liikennekasvatusta. Opettajat ja oppilaiden vanhemmat tuntevat lapset ja heidän jokapäiväisen liikumisympäristönsä ja -tarpeensa ja ovat näin avainasemassa suunniteltaessa liikennekasvatusta ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

Yhteistyö kotien kanssa

Vanhempainilloissa voidaan käsitellä esim. ympäristön vaaranpaikkoja, kulikutapavalintoja, saattoliikennettä ja turvalaitteiden käyttöä sekä paikallisesti ajankohtaisia aiheita. Niissä voidaan sopia myös yhteisistä pelisäännöistä koulun ja kotien välillä.

Muu yhteistyö, tempaukset, tapahtumat, koulun omat kampanjat

- Yhteistyö järjestöjen, poliisin, paikallisten tiedotusvälineiden ja muiden tahojen kanssa
- Koko koulun yhteinen liikenneturvallisuuspäivä
- Opetushallituksen valtakunnallinen liikenneturvallisuusviikko (viikko 37)

Katso myös:

Poliisi
 Suomen Punainen Risti
 Hätäkeskuslaitos
 Tiehallinto
 Liikennevakuutuskeskus
 Ajoneuvohallintokeskus
 Terveys ry
 Pyöräilykuntien verkosto ry
 Autoliitto

Turvallisuuskulttuuri

Turvallisuuskulttuuri ja roolimallit näkyvät ihmisten käyttäytymisessä ja valinnoissa. Turvallisuutta arvostavassa toimintakulttuurissa turvallisuus on aina keskeinen kriteeri päätöksiä tehtäessä. Turvallisuus näkyy ihmisten toiminnassa muun muassa turvalaitteiden käytössä, liikkumisessa koulun piha-alueella ja lähiympäristössä. Aikuisten antamat roolimallit oppilaille vaikuttavat siihen, millaiseksi koulun turvallisuuskulttuuri muodostuu.

Jos ympäristössä tai tienkäyttäjien toiminnassa havaitaan ongelmia tai puutteita, niihin puututaan välittömästi.

Liikenneturvallisuussuunnitelma tähtää liikenneturvallisuutta arvostavaan koulun toimintakulttuuriin, johon kuuluvat esimerkiksi seuraavat asiat:

- Turvallisuus on toiminnan lähtökohtana.
- Koulun henkilöstö, oppilaat ja vanhemmat noudattavat liikennesääntöjä ja käyttävät turvalaitteita kaikilla matkoilla.
- Liikenneturvallisuussuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti ja se on osa koulun muuta suunnittelua (esim. pelastussuunnitelma).

